

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

— EGYHÁZI HIVATALOS LAP —

Megjelenik minden
hónapban.

Az E. K. T. megbízásából
szerkeszti:

Dr. Borbély István
főgimn. r. tanár

Szerkesztőség és kiadó-
hivatal: a szerkesztő cí-
mén Kolozsvár, Unitárius
Kollégium.

Előfizetés az Egyházi Hivatalos Lapra: egész évre 12 leu. Egyes szám ára 1 leu.
Mindenféle közlemény és pénzküldemény a szerkesztő fenti címére küldendő.

Újévi könyörgés.

*De profundis clamavi ad te domine;
Domine exaudi vocem meam!* 130. Zsoltár.

Ne új embert, a régit add vissza, óh Uram! Nem kell több ujság!

Hét év óta csupa meglepetés életünk. A világháború, a forradalom, az új államalakulások, a deválción, a vagyonek elkobzása mind csupa ujság, csupa meglepetés.

Hittünk eszményekben, a felebaráti szeretetben, a munka szentségében, az imádságban . . . s láttuk, hogy saját testvéreink lettek ellenségeinkké; megértük, hogy tízezrek nyomorognak munkálatlanul anélkül, hogy e dolgos kezekre bárki igényt formálna; imádkoztunk is, hajh, sokat imádkoztunk, de imánkat az egek be nem fogadták.

Hét év óta új útra tévedt életünk szekeré. Döcögünk; lépten-nyomon elakadunk; útunk töretlen; eső, vihar verdes; olykor sárba, olykor hóba süllyedünk.

Elég volt már, Uram, az új úton való tévelygésből! Vezess vissza a régi útra! Ott ismertük az állomásokat, a kerékvágást; tudtuk, hol kell megpihenni; ismertük az iható s a rosszvizű forrásokat. Ott emberek tudtunk lenni, kik mennek; nem barmok, kiket hajtanak. Ott Te voltál a mi Urunk Istenünk; tudtuk zsoltárodát, megtartottuk vasárnapodat.

Most?

Nem ismerjük azt az Urat, akinek kedve telik e földi nyomorban. Zsoltárt sem tudunk neki énekelni. S a vasárnap?

— Óh Uram, ne több vasárnapot, — dolognapokat addj nekünk!

Dr. Borbély István.

Az új év!

Új év küszöbén állunk. Egy erős küzdelemben töltött esztendő mögöttünk, egy titokzatos, sejte mes új év előttünk. Álljunk meg pár pillanatig a mesgyén.

A rendes gazda évvégi számadást és jövő évi költségvetést készít ilyenkor. Számadoljunk és költségvetéseljünk mi is egy kissé, de ne a kétszer kettővel, hanem erkölcsi értékeinkkel. Erkölcsi testület életében ugyan a kétszer kettő is kiváló fontosságu, de végeredményében még is csak annyi az értéke, amennyiben az az erkölcsi termelés folytonosságát biztosítani képes. Az egyház pedig vitán felüli erkölcsi testület.

Súlyos megpróbáltatást szenvedett át erkölcsi testületünk az 1920. évben. Szétdaraboltait területileg. A magyar unitárius egyház *egysége* annyira támadva lett, hogy a Duna—Tisza-menti egyházkörünkkel való érintkezésünk is időlegesen szünetelni kényszerült. Folyamatban volt — s sajnos, még van — fizikai meggyengítésünk is; nemcsak a törvény által biztosított s minket jogosan illető államsegélyünk maradt el, hanem az önkényesen és szerencsétlenül foganatosított kényszerbérleti eljárással anyagi erőforrásunk egyik legtekintélyesebbje is, — időlegesen bár — de el lett dugva.

A törvényesen biztosított ősi önkormányzatunk lépten-nyomon támadva és megsérteve lett s értéktermelésre hivatott erőink nem csekély mennyiségét kellett annak — nem is mindég sikeres — védelmére felhasználnunk. Gátolva voltunk az egymással való akadálytalan érintkezésben, korlátoznunk kellett rendszerinti gyülekezéseinket, akadályoztunk bennső ügyeink szokásos, szükséges és bizalmas megbeszéléseiben s így a zavartalan egyház kormányzatban.

E korlátozások nagyban bénították a szeretettel állandóan táplálandó együttérzést, minek sajnálatos folyamánya lett az, hogy hagyományos unitárius egyetértésünk kissé megingott, itt-ott repedések keletkeztek, melyekbe dudva, gyom kapaszkodott s minthogy azoknak a rendszerinti eszközünkkel, a szeretettel való kiirtása nem'mindenütt sikerült, az erősebb gyógmódok kényszerű alkalmazása mindnyájunknak bántó fájdalmat okozott.

Bizonyos foku megnyugvással csak egy téren pihenhet meg tekintetünk és pedig azért, mert bizonyosodást nyert ama megállapítás helyessége, hogy „a társadalmi egyensúly megzavarása mindenütt a hit, a vallásosság fellendülésével találkozik“. E fellendülést állapítjuk meg kívül és belül egyaránt. *Kivülről* egymásután kerestek fel angliai és amerikai hittestvéreink s hoztak: a szenvedőnek vigaszt, a csüggedőnek biztatást, a reménykedőnek bizalmat, a gyöngének erőt, az éhezőknek mannáat s elvitték helyettük: hálás köszönetünket forró szeretetünket, a kölcsönös megismerés, együttérzés és együttmunkálási készség tudatát.

Bensőleg pedig hitünk és hiveink elismerésre érdemesen állották ki a tűzpróbát. Az unitarismus néma türelemmel, de erős elszántsággal védelmezte létét. Türt, szenvedett, megterhelte önmagát a teherbírás legmagasabb mértékéig, rongyoskodott, sőt éhezett is, de sem az Ezsau tál lencséjeért, sem a Sátán csábító ígéreteiért, sem a türés és szenvedés súlya aláli menekülésért a maga jogát, igazságát, hitét el nem adta.

Nem érhet a dicsekvés vádja, ha ezt magunk jóleső érzettel megállapítjuk, mert hisz legfennebb a történelemírásnak előlegezünk.

Az új év küszöbén némileg változott helyzetet találunk. Adott helyzetet, melyet nem mi teremtettünk, vágyainknak és igényeinknek nem is megfelelő, *de adva van*. Mindattól, aki, vagy ami a természetben él — mozog, a természet törvényei parancsolólag követelik a nyújtott lehetőségekhez való alkalmazkodást. Hiába akar az ember repülni, míg nincs szárnya, csupán járni kényszerül; hiába akarjuk, hogy eltűnjön a hideg, míg el nem jön a tavasz, csak védekezni tudunk meleg öltözködéssel ellene. Fizikai éltünket az adott helyzet lehetőségei befolyásolják, *de erkölcsi, szellemi értékeinknek otthona az egész világ, se távoli, se magos röpte korlátolva nincs*.

Új évi költségvetésünknel e helyzetet mérlegelnünk kell. E mérlegeléssel adva is van jövő költségvetésünk 2 főiránya, t. i. a fizikai létfenntartás biztosítása és az érték termelés. Az nem lehet kétséges, hogy míg a létfenntartás terén bár a mindennapi a legszükségesebb, addig az erkölcsi értéktermelés terén a lehető többtermelés, sőt túltermelés a kívánatos.

Létfenntartásunk szempontjából egyházszerkezeti reformjaink napi-rendre tűzése lenne az új év feladata, hogy otthonunkat lehető lakályossá, barátságossá, vonzóvá tegyük; hogy azonban ez otthoni élettel, tartalommal, benső szeretettel és örökbecsű értékekkel megtöltsük, arra már nagyon sokat kell munkálnunk.

Első hivatás lenne helyreállítani a hagyományos unitárius egységet az érzelemlámban. E célból meg kell teremtenünk az állandó érintkezést, egymás ismerését és ismertetését. Az érintkezés kettős útú; szóbeli és írásbeli. Az élőszó közvetlenebb, hatásosabb; az írás maradandóbb. Egymást nem helyettesíthetik, csak kiegészítik. Fel kellene tehát keresnünk az élőszó melegével és az írás maradandóságával legeldugottabb egyházközségünk legkisebb hívőjét is és pedig minél gyakrabban. Értésére juttatnók így, hogy mi ismerjük és számontartjuk őket. Érezniök kell tehát nekik is, hogy ők is tagjai egyházszerkeztünknek, részesei nemesítő vallásunknak. *Öntudatos és önérzetes unitáriusságot kell teremtenünk* és építgetnünk nem csak a központokban, nem csak a nagyokban, de a perifériákon, a kicsinyekben is.

E téren nagy munka vár az egyházvezetőkré, a lelkészek, énekevezérek és tanítókra s főleg az Unitárius Irodalmi Társaságra. Az az út, mit e Társaság már bevezetett, t. i. hogy a vallásos estélyeivel közvetlenül keresi fel a vidéki gócpontokat és falusi templomokat, igazán sok reményre jogosító kezdeményezés, mely lankadatlan kitartással folytatva, valóban értékes eredményekhez fog vezetni. De meg kell teremtenünk, nyújtanunk kell e társaságnak az anyagi erőt ahhoz is, hogy megfelelő közlönnyel és füzetekkel bevonulhasson a legkisebb unitárius ház gerendázata alá is.

Az unitárius egységet hatalmason munkálná a Kovács Lajos afia lelkészköri felolvasásában megpendített esperesi és felügyelő gondnoki összejövetel is. Ez évenként egyszer kétszer lenne tartható püspök és főgondnokok részvételével Kolozsváron. Ezen nyilna tér az egyes körök helyzete részletes ismertetésére, az általános egyetemes érdek és az újabb eszmék és gondolatok részletes megbeszélésére, kölcsönös tájékozás és felvilágosításra, az egységes cselekvési iránytűk kijelölésére. Az itt

leszűrt eredményt, végrehajtandó határozatot az összejöttek vinnék ki az egyes körökbe, hol lelkesíti értekezletek és közgyűlések útján áterjesztenék az egész unitárius vérkeringésbe. Az esperesek és felügyelő gondnokok E. K. Tanácsossága az egyházszerkezeti reformok útján rendezést nyervén, a conventiculumok az E. K. Tanács néhány ülésével egyidőben lennének megtarthatók.

Az unitárius világkultúrába intensíven kell bekapcsolódnunk. Éreztük, minő melegítő, minő erősítő érzetet nyújtott az amerikai hittestvéreinknek kínos vergődéseink közbeni megjelenése, bátoritása, erősítése. Éreztük Árkoson tett azon kijelentésük súlyát, hogy „az amerikai, angliai és magyar unitarismus egysége szétválaszthatatlanul egybe lett kapcsolva“. Nem vagyunk tehát elhagyottak. Nem csak egy Istenünk óvó, védő gondoskodása, de erősebb testvéreink féltő szeretete is figyeli a kicsiny sereg életútját, együtt érez velünk, együtt munkálásra hív. E munkából kell derekasan kivenni részünket. Mi kevesen vagyunk, mi szegények vagyunk. Mi nem viszonzhatjuk szeretetüket a nálunk nagyon szűkös mannával, vagy fogyatékos fizikai erőnk felajánlásával, de megoszthatjuk velük két értékes kincsünket, a szenvedésteli, de dicsőséges mulat és a reményteljes jövőt.

Az a röpké idő, mely Irodalmi Társaságunk életrehívása óta elröpült, annyi tehetséget, annyi értéket emelt máris felszínre, hogy úgy érezzük, mintha a magyar unitárius értéktermelés reneszánsza derengene. E termelést kell minden erővel fokoznunk, biztosítanunk s ezzel kell bizonyítanunk erős hittestvéreink előtt a mi értékes, a világ kultúrára szükséges voltunkat. Hozzá kell jutnunk a külföldi unitárius értékes kulturművekhez, tanulnunk kell nyelvüket, hogy azokat átültethessük édesen zengő nyelvünkre s viszont értékeinket az övékre.

És aztán . . . komolyan kell foglalkoznunk a gondolattal, hogy ha a viszonyok engedik, felkeressük hittestvéreinket otthonukban testületileg, hogy a közvetlen érintkezés melege útján még jobban megszeressenek és a közös cél érdekében közösen végrehajtandó munkaprogrammot fixírozva a mi osztályrészünket átvehessük.

Az új év küszöbén a most nagy vonásokban bemutatott munkaprogramm terheli az értéktermelés terén a magyar unitarismust, melynek végrehajtásával nem csak hitünknek, de magyar fajunknak is értékes szolgálatokat tennénk.

Vajha betarthatnók, vajha végrehajthatnók.

Dr. Ferenczy Géza.

Magyar Szövetség.

A Kolozsváron 1921. január 9-én lefolyt gyűlés megtartásával a Romániához csatolt területek magyarságának szervezkedési mozgalma megindult. Különösképen szükséges most már, hogy a szervezkedés az egész területen mindenütt gyorsan megtörténjék s hogy tehát a magyarság erőteljes, egységes szervezete minél előbb létrejöjjön.

A fel-felmerülő téves felfogások és megítélések tisztázása és eloszlása céljából hangsúlyoznunk kell minden alkalommal, valahányszor ez a kérdés szóba jön, hogy itt nem politikai párt megalakításáról van

szó. A pártoskodó tendenciákat ettől a nagyjelentőségű mozgalomtól messze távol kell tartanunk. Le kell vetköznünk szilárd eltökéléssel, multbéli közéletünknek azt az egészségtelen irányát, amely minden közérdekű kérdést csak a politikai pártélet szemüvegén át képes szemlélni; amely már elég gyakran a politizálást öncélként fogta fel, aminek nyomában aztán tág tere nyílt a részekre szakadozásnak, a pártfrakciókra bomlásnak, úgy hogy súlyos teherként kell hordoznunk lelkünkön a „pártoskodó nemzet” megítélését. Nem, — most és ezután nem erről van szó, nem lehet erről szó. Keserves okulásaink ha még most sem tanítottak meg erre eléggé minket, akkor jövőnkön csakugyan kétséges. De én hiszem, hinni akarom, hogy megtanítottak. Nem öntelten, de öntudatosan mondom nagy Zrínyinkkel: „egy nemzetnél sem vagyunk alábbvalók.” S a helyes önismeretnek ez a megállapítása meg kell hogy adja azt a lelki erőt, azt a lelki emelkedettséget, mely a mi hibáinkon kívül megváltozott helyzetünkben is képessé tesz jogaink törhetetlen megvédésére s életlehetőségeink föltétlen biztosítására.

Mi tehát a magyarság szervezkedési mozgalmának a célja? Mindenekelőtt, hogy számba vegyük magunkat, erőinket s kialakítsuk új helyzetünkben fejlődésre képes, szabad, egyenlő életlehetőségeinket. Hogy gazdag multunk felbecsülhetetlen értékeit sértetlenül megtartsuk s mint szent örökséget, utódainkra átszállítsuk. Hogy egységes, osztatlan programunkat — fajunk biztos fejlődési lehetőségeit — minden vonatkozásban egy elszánt akarattal, egy törhetetlen, erős táborra szilárdulva, megvalósítsuk. A nagy cél egysége mellett az eszközök megválasztásának kérdése részekre nem bontható. Minden becsületes magyar egyenlően akarja fájának boldogulását; s az erre vonatkozó törvényes útak megválasztása az okos célszerűség kérdése; nem öncél, csak eszköz. De fegyelmetten biznunk kell egymásban annyira, hogy minden alkalommal a leghelyesebb utat s a legcélravezetőbb eszközöket fogják számunkra kijelölni és megválasztani azok, akiknek népünk általános bizalma a kötelességek teljesítésében előljárást a vállaira rója. Az önfegyelmzésnek még nehéz iskoláját kell végig járnunk. Meg kell szoknunk a kevés beszédet, s az eredményes sok-sok dolgozást. Erkölcsi világrendünk újra fölépítésénél szilárddá kell tennünk köz- és magánéletünk tisztaságát, hagyományos faji becsületességét. Meg kell tanulnunk, hogy az őnzellen, tiszta léleknek nem sajátja a folytonos meggyanúsítás, mindenben gaszágos becsstelenséget látás; de viszont annál kérlelhetetlenebb szigorúsággal sujt le a valóban elkövetett bűnökre. Mai társadalmi életünknek alacsony lelki szintjét jellemző tulajdonsága, hogy minden lépést sanda gyanakvás sötét árnyéka kísér . . . s ugyanakkor minden gyanakvó pocsolyában járkal. Világleromlás minden vonalon; s az újra építést az ember lelki világán kell elülről kezdeni. Szervezett együttműködésünk szolgálni fogja mindezeket a célokat. Csak felületes szemlélés mondhatja tehát, hogy elindulásunk programm nélkül való. A politikai, pártoskodóközélet romlott levegőjéhez szokottság kíván mindig hangzatos jelszavakat, a melyeket gonosz lelkek eszelnek ki mások megfélemlítésére; s a melyeknek legfőbb tulajdonságuk, hogy soha sem valósulnak meg. De eddigi mentálitásunk szerint valóban úgy volt, hogy a leppuffogóbb frázisokat világgá röpitő nagyhang volt a közéleti kiválóság legfőbb kri eriuma. Ma becsületesen hallgatni — és még becsületesebben dolgozni kell tudnia annak, ki nemzete jövőjéért olthatlan lángolással hevül.

Jól tudom, hogy fölmerül megmozdulásunk alkalmából olyan hang is, hogy miért nem eddig, — miért csak most; vagy más oldalról: miért éppen most. Az első kérdésre, az örök sietőknek, a mindig men-
tení akaróknak ércpajzsként áll feleletül fajunk becsülete, ... ha minden egyéb politikai célszerűségi októl el is tekintünk. Egy ezeréves állami élet megszentelt kötelékei voltak szétszakadóban: nem lehet közülünk ép erkölcsi érzésű tehát, ki e kötelékek széttépői scrába lépett akkor, amikor a nagy pör még folyt s ellenséges erők állottak egymással szemben. Vagy szerető gyermek-e, aki az édes anya halálosan beteg ágyánál örökséget oszt, koporsót rendel... s nem a megmentésre fordítja lelkének minden erejét? Olyan kérdés ez, amelyről nem érdemes sokat beszélni azzal, ki önlelke sugallatából meg nem érzi azt. Nincs jövője annak, ki multjához hűtelen s csalja ragyogásokért könnyen felejtő.

És a miként erkölcsi lehetetlenség volt korábbi kilépésünk, — akként magunk iránt való bűn lett volna az események lezáródása után is a gyász fájdalmas elvonultságában való maradásunk. Életérdekünk parancsolta most már megmozdulásunkat; és e megindulás mögött más rugókat keresni élettelen kislelkűség; e helyett fel a fejfel, fajunk erkölcsi, szellemi értékeinek tudatában, de nem tulbecsülésével, előre kiszabott életutainkon. Ne azt nézzük, hogy ki megy elől, csak tisztult elmével s megértő lélekkel azt vizsgáljuk, helyes utakon jár-e, követhetjük-e; mert nagy ügyünknek mindnyájan egyformán elszánt és becsületes napszamosai kell, hogy legyünk.

S miért mondtam el mindezeket itt, egyházi hivatalos lapunk hasábjain? Ennek két irányu oka van. Külső ok az az el nem vitatható tény, hogy egyházunk hívei majdnem teljes számban magyarok. E kisebbség sorsa tehát egyházunk minden hívét közvetlenül érdeklik; s a megszervezés munkájában teljes lélekkel részt kell vennünk. A belső okok sorában első helyen áll az a nagy etikai és kulturális feladat, amelynek hivatásos teljesítésében éppen az egyházaknak, mint kimondottan erkölcsi célú személyiségeknek kell elől járniok, mikor a magyar társadalom lelki világának megújulásáról, erkölcsi életrendünk szilárd alapjainak újraépítéséről s általában a sors nagy csapásai alatt megingott lelki egyensúly helyreállításáról van szó. Elöl kell járniok továbbá az ősi magyar kultúra erőszakosan oltogatott szent tűzhegyeinek újraélesztésében, ápolásában, fejlesztésében, a magyar ifjúság erkölcsi és szellemi nevelésében. Ebbe a feladatkörbe kapcsolódik bele az utóbbi idők áldatlan meg nem értései folytán annyira összekuszálódott felekezeti oktatásügyünk régi rendjének s fejlődésképeségének tisztázása és biztosítása. A kisebbségek javára vitán felül álló határozottsággal a békeszerződésekben biztosított autonóm iskolaalapítás és iskolafentartás joga — különösen az elemi oktatás terén — az állami oktatás mindenáron való térfoglalási törekvése révén meghiusítottnak látszik. Sokat szenvedett, nagy megpróbáltatásokon átment — s kötelességének mégis — szörványos kivételektől eltekintve — mindvégig híven megfelelt felekezeti tanítóságunk ezzel az államosításási törekvéssel a felekezeti oktatásügy mezejéről átmenetileg részben elterelődött. Ám a magyar szövetség egyetemes munkája ép itt kapcsolódik bele az egyház kulturális törekvéseibe, a midőn ennek ilyen irányu feladatai megoldására az egység erejében rejlő határozottsággal segítő kezét nyújt; — a „divide et impera“ atomizáló elvének gátat vet azzal, hogy a közös, nagy célok és eszmények megvalósítása érdekében minden erejét egyesíti. És ebben a nemzet mentő, nemzet erősítő, becsületes munkásságban ismét mindnyájan egymásra találunk.

Dr. Költő Gábor.

Erkölcsei szempontok az új fegyelmi törvényben.

Térszűke miatt nem foglalkozhatom ez alkalommal az *erkölcs* társadalomfejlesztő jelentőségével, de kiemelem, hogy az erkölcs mindég társadalmi szabály. Ebből foly, hogy az erkölcsi szabályok csak addig kötik a társadalmat és a társadalmi osztályokat, amíg maga a társadalom új irányu fejlődést nem tükröztet vissza. És viszont az új társadalmi irányzat mindig új erkölcsi formákat szül.

A nagy átalakulások idejében éppen ezért mindig azt látjuk és tapasztaljuk, hogy az erkölcsi élet az új erkölcsi formák kialakulása miatt beteg — vajudik.

Egyben legyen szabad föl hívnom a figyelmet: „*A vallás, erkölcs és jog*” egymáshoz való viszonyát tárgyaló cikkemre (K. Magvető 1910. évi folyam.)

Az erkölcs és erkölcstelenség úgy követik egymást korszakonként, mint a hullámhegy és hullámvölgy. A lezajlott világháboru nyomában járó erkölcstelenség a multban is a nagy háboruk szükségszerű kísérője volt. Ámde a társadalom fejlődésében a lelki tényezőknek erkölcsi értékét és hatását mindenütt megtalálhatjuk, ha a „társadalom analysise”-ként a korszellemet behatóan vizsgáljuk.

Az események hosszú erjedésnek az észlelhető jelenségei. A mai diadalittas szellem csiráját a mult évtizedek bomlasztási szelleme tette életképessé.

Az egyházak azonban nem szabad, hogy megfélemedzenek kiírásukról: az erkölcsi élet fejlesztéséről és ápolásáról.

Egyházunk e tekintetben ha későn is, de nem elkésve tette meg a helyes lépést azáltal, hogy 1921. évi I. 1-vel az új fegyelmi törvényt életbe léptette. E törvényt sokkal nagyobb jelentőségűnek tartom, sem hogy elmulasztani lehetne annak a nagyobb nyilvánosság előtt való megismertetését. De általában ismételt hangsúlyozott elvem is, hogy egyházi törvényeinknek a köztudatba való átvitelére a multban egyházi lapjaink mit sem tettek, sem az előkészítés alatt, sem a törvény életbeléptetése után.

Ez a törvény az, amelynek előkészítése alatt az elvi jelentőségű kérdéseket a nyilvánosság elé próbáltam vinni, de a szerkesztők nem ismerték föl ennek a fontosságát.

A nagy horderejű vitás elvi kérdések közül a vagyoni felelősség kérdésének a fegyelmi törvény keretében való szabályozását: *A fegyelmi törvények vagyoni felelősségi rendszeréről* írt cikkemben vittem a nyilvánosság elé (K. Magvető 1916. 3. f.) Elvi álláspontomat a főtanács egyhangulag elfogadta.

Ezalkalommal az egyház életében oly nagy fontosságú szempontokra: az erkölcsi elvekre kívánok reá mutatni, hiszen az erkölcstelenség megmérhetetlen tengerében mégis csak az egyház az a szirt, amelyen az erkölcstelenség viharszerű hullámai megtörnek.

Etekintetben nem a háborus erkölcstelenség tapasztalataiból, hanem már a háboru kitérőse előtt észlelt jelenségekből merített okokra utalunk első sorban.

A tervezetnek már 1912. évi indokolásában egész határozottsággal és szabotossággal kiemelve volt, hogy: az egyházak, mint az emberi célok megvalósítását munkáló etikai személyek kizárólag a *szervezet beléletének s az egyházhoz tartozó hívek* erkölcsiségének a fejlesztésére vannak hivatva. Továbbá így: „Egyházunk tehát tanítói és erkölcsnemesítő feladatait, a még fennálló felekezeti iskolán kívül, kizárólag a szoros értelemben vett egyházi tanítás terén fejtheti ki.”

Ennek a felismerése, megértése és átérzése reá kell, hogy vezessen minket annak a tudatára, hogy: *a jól szervezettségben van az erő.*

E tervezet nem az egyház általános szervezettségét kívánta érinteni, hanem a fegyelmezettég alkotmányos és korszerű biztosításáról kívánt gondoskodni.

Egyházi életünk rendes folyásának tényezői ugyanis elhanyagolhatják a szervezettségben reájuk váró feladatok teljesítését s ezáltal az egész szervezettségben akár localisan, akár az egész szervezettségben rendellenes tünetek állhatnak elő.

Már pedig az egyház, mint organikus egész, nem tűrheti, hogy egyes szervek, vagy hatósági jogkörrel bíró egyének magatartásuk által az egyházi élet egészséges működését zavarják.

Az erélyes és gyors és állandóan éber egyházi közigazgatás mindenestre hatékonyan tud praeventív intézkedésekkel egyes bajokat megelőzni, de a szabad akaraton nyugvó egyéni felelősséget utólagosan a független fegyelmi bíróságok vannak hivatva vizsgálat tárgyává tenni.

A felelősség folyamánya a különböző korszakokban a korszellem hatása alatt különböző volt.

Dr. Tóth György.

(Folytatjuk.)

E. K. T. gyűlés.

Az E. K. T. 1920 december 8.-án gyűlést tartott, melyen Ferencz József püspök és br. Petrichevich Horváth Kálmán főgondnok elnökölték. A gyűlés lefolyását tárgyak szerint ismertetjük.

1. Titkár megteszi jelentését a november folyamán elnökileg elintéztett ügyekről. Ilyen fontosabb ügyek voltak: dr. Ferenczy Géza főgondnok által a lelkési fizetésrendezések ügyében kiadott E. K. T. intézkedésnek az egyházközségekre és hívekre gyakorolt hatásáról beszámoló és figyelmeztető beadványa alapján az esperesekhez körrendelet adatott ki. A fegyelmi törvényhez szükséges utasítások elkészítésére dr. Tóth György, a közigazgatási bíráskodásról szóló törvényhez szükséges utasítások elkészítésére dr. Költő Gábor afiai kérték fel. Az unitárius egyház nevében az elnökség részvétét fejezte ki Lészay Ferenc református egyházi főgondnok és Lörinczy Dénes keresztköri felügyelő gondnok elhunya alkalmából. Egyben intézkedés tétetett a kör felügyelő gondnoki állás betöltése iránt. A magyar egyházakkal való kölcsönös megállapodás alapján középiskoláink I. osztályában Magyarországon földrajza helyett Románia és a szomszédos államok földrajzának; a IV. és VIII. osztályokban a román nemzet és romániai történetnek